

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XIX. Peccatorum gravitas ex objecto petitur, & circumstantiis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

ralia coram Deo commississe, debet eorum numerum exprimere. Aliàs non confitetur numerum peccatorum, quorum memoriam habet, nec facit confessionem formaliter integram, nec satisfacit Tridentino, sessione 14. c. 3. dicenti, oportere omnia mortalia in confessione recensere. Si tamen interruptio fuerit ita brevis, ut moraliter cognosci non possit, tunc excusatur homo; & si sciat quidem se aliquoties interrupisse, sed numerum interruptionum scire non possit, dicat temporis moram quã illicita inhæsit cogitationi, addens se aliquoties interrupisse.

145 Aio secundo cum Vasquez a. 2. disp. 75. n. 2. & 3. Nugno ubi supra, & aliis, per naturalem somnum, sicut & per amentiam quamlibet brevem, actum & peccatum moraliter interrumpi; quia per illum moralitas actionis non minus interrumpitur, quã libertas, quæ tunc non continuatur actualiter, nec virtualiter. Per naturalem etiam distractionem, & inadvertentiam, actus internus moraliter interrumpitur, quando ita est vel tam longa, vel applicatur animus ad rem ad eò impediendam continuationem prioris, ut sub illa nec continuatur in se, nec in alio libero voluntatis actu, orto ex vi illius; nec in ullo effectu suo; nec denique prior actus per se connexus est consequenti, ob rationem paulò antea datam.

146 Unde non probo sententiam Navarri, Henriquez, Lopez, Salas, & aliorum docentium, si quis animo occidendi inimicum, ad plures dietas distantem, proficiscatur, & in itinere sæpius indormiat, aliæque ad finem illum impertinentia misceatur, tamen postea voluntatem occidendi repetat, non erit moraliter aliud numero peccatum. Nec probo sententiam Navarra, Arragonii, & aliorum docentium, non committi plura peccata, sed moraliter continuari antiquum, dum uno anno vel amplius injustè retinetur alienum (quo tempore certum est, ultra frequentem somnum, multa alia impertinentia fieri) tamen si frequenter interim se offerat occasio restituendi, frequenter etiam renovetur voluntas non restituendi, dummodò antiqua voluntas contrariã voluntate non fuerit retractata. Denique multò minus probo sententiam Cani, Joannis de la Cruz, Homoboni, & aliorum apud Leandrum supra q. 6. aientium, solam interruptionem per actum contrarium, morale interruptionem multiplicationemque actuum efficere; quam sententiam Tamburinus expedit. confess. l. 2. c. 1. n. 32. probat ex eo quòd cessante interruptione actuum per actum contrarium, omnes illi actus, seu multi, seu pauci, morale unitatem desumant à permanentia, seu continuatione habituali prioris malæ voluntatis.

147 Sed cum hæc habitualis permanentia non sufficiat ad hoc, ut quis censeatur, moraliter loquendo, continuò peccare, etiam in somno (ut ex dictis patet) nec sufficit ad hoc,

ut omnes illi actus sint moraliter unum numero peccatum.

CAPUT XVIII.

Nec omnia peccata mortalia sunt, nec omnia æqualia.

148 **N**ullum esse peccatum ex natura sua veniale, sed omnia mortalia esse, Lutherus & Calvinus blaterarunt, sic tamen ut prædestinatis mortem non afferant ex Dei misericordis voluntate, qui in ipsis talem effectum producere nolit: reproborum verò peccata omnia absolute mortalia esse. Jovinianus etiam vel venialia vel mortalia peccata negavit, dum, teste Augustino l. de hæresibus c. 82. & Hieronymo l. 2. contra Jovinianum sub finem, peccata omnia æqualia esse cum Stoicis docuit.

149 Sed non omnia peccata æqualia esse, omnis Scriptura, Traditioque testatur, ipsa quoque ratio naturalis demonstrat. Siquidem Matth. 5. peccatorum inæqualitatem Christus declarat his verbis: *Omnia qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri suo, raca: reus erit concilio. Qui autem dixerit, fatue: reus erit gehenna ignis.* Et Apollolus inter venialia & mortalia distinguit, dum 1. Cor. 3. venialia comparat ligno, feno & stipulis, quæ dum homo ædificat super fundamentum Christi, propter fundamentum *salvus erit, sic tamen quasi per ignem.* Verùm ad Galat. 8. de operibus carnis, quæ sunt fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitia, &c. ait quòd, *qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.* Sed & Scriptura, Traditioque distinguit inter peccata remissibilia, & non remissibilia. Et Matth. quidem 12. Christus ait: *Omne peccatum & blasphemia remittetur... & quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc saculo, neque in futuro.* Quæ verba S. Augustinus serm. 11. de verb. Dom. ait, intelligenda non esse de qualibet blasphemia in Spiritum sanctum (alioquin nulla spes esset Paganorum, & Judæorum, demoni tribuentium demonum ejectiones, nec Judæorum magicis artibus adscribentium miracula, quæ Christus fecit; nec Arianorum, Photinianorum, aliorumque hæreticorum, qui in Spiritum sanctum blasphemarunt) sed irremissibilem blasphemiam in Spiritum sanctum, solam esse impœnitentiam usque ad mortem. De quo videri potest S. Thomas q. 3. de malo a. 14.

CAPUT XIX.

Peccatorum gravitas ex objecto petitur, & circumstantiis.

150 **I**ta S. Thomas q. 2. de malo a. 10. ubi sic: *Dicendum quòd gravitas peccati potest*

pensari ex duobus. Uno modo ex parte ipsius actus : alio modo ex parte agentis. Ex parte autem actus est duo considerare, scilicet speciem actus, & accidens eius, quod supra circumstantiam diximus : Actus autem speciem habet ex objecto. Gravius ergo peccati, quam habet ex specie sua, attenditur ex parte objecti. Secundum hanc considerationem gravius peccatum dicitur ex genere suo, quod majori bono virtutis opponitur. Unde cum bonum virtutis consistat in ordine amoris, ut Augustinus dicit, Deum autem super omnia diligere debeamus: peccata qua sunt in Deum, sicut blasphemia, & huiusmodi, secundum suum genus sunt reputanda gravissima. Inter peccata verò in proximum, tantò aliqua sunt alius graviora, quanto majori bono proximi opponuntur. Maximum autem bonum (inter corporalia bona) proximi, est ipsa vita hominis, cui opponitur peccatum homicidii, quod tollit actualem vitam, & peccatum luxuria, quod opponitur vita hominis in potentia; quia est inordinatio quedam circa actum generationis humane. Unde inter omnia peccata, qua sunt in proximum, gravius est homicidium secundum genus suum. Et secundum locum tenet adulterium, fornicatio, & huiusmodi peccata carnalia. Tertium autem locum tenet furtum & rapina, & huiusmodi, per qua in exterioribus bonis laeditur proximus. In singulis autem horum generum, sunt diversi gradus, in quibus mensuram peccati secundum genus suum oportet accipere, secundum quod bonum oppositum magis vel minus per charitatem debet amari. Ex parte autem circumstantia, est etiam gravitas in peccato, non ex specie sua, sed accidentalis. Similiter etiam ex parte agentis attenditur gravitas in peccato, secundum quod magis vel minus voluntarius peccat. Voluntas enim est causa peccati... Sed hæc gravitas non competit peccato secundum suam speciem. Et ideo si gravitas peccati attendatur secundum speciem eius, tantò invenitur peccatum gravius, quanto majori bono opponitur.

151 Primò itaque gravitas essentialis peccati petitur ex magnitudine boni, quod per peccatum corrumpitur, juxta illud Philosophi 8. Ethic. 3. Pessimus est quod est contrarium optimo. Unde axioma: Corruptio optimi pessima. Et ideo peccata spiritualia multò graviora esse carnalibus, uno ore pronuntiant SS. Patres, signanter Gregorius 33. Moral. II. & D. Thomas I. 2. q. 73. a. 3.

152 Secundo, gravitas accidentalis peccati petitur ex circumstantiis. Atque imprimis ex circumstantia actus peccaminosi, peccatum tantò gravius est, quanto majori fit deliberatione ex parte intellectus, majorique affectione, & intentione ex parte voluntatis. Unde minus peccat, qui peccat ex ignorantia, infirmitate, ex metu, gravi tentatione, &c. quam qui ex malitia, ut tradit Gregorius Magnus 25. Moral. II. ad illa verba, quasi de industria recesserunt à me. Et S. Thomas q. 3. de malo a. 13. & I. 2. q. 78. a. 4. Gravius proinde peccat, qui peccat ex habitu seu consuetudi-

ne, quam corrigere non curat. Tum quia qui peccat ex habitu, peccat ex malitia, prout in 21. vidimus; etiam dum ignorans peccat. Nam, ut S. Thomas q. 3. de malo a. 8. ad 5. in eo qui peccat per habitum, & ex electione, talis ignorantia, est simpliciter affectata, unde non imminuit peccatum. Tum quia cum habitus vitiosus sit inclinatio voluntatis in malum, quanto ex majori quis habitu peccat, tantò ex majori voluntatis inclinatione, majorique proinde intentione peccat. Tum quia tanto sunt graviora peccata, quanto diutius animam infelicem detinent, ait Gregorius relatus canone cum tanto de consuet. Unde talis consuetudo non excusat vel minuit peccatum (inquit S. Antoninus 2. p. tit. 3. cap. 3. §. 15.) sed potius aggravat. Quod plurius ostensum habes libro 8. cap. 18. §. 4.

Frustrà proinde inveterati peccatores, excusationis causam prætexunt ex inveterata sua peccandi consuetudine, quã sit ut ipsis ferè impossibile sit non peccare: suã quippe malitiã consuetudinem istam, impossibilitatemque acciverunt, velut laqueum quemdam, sine potènti gratia inextricabilem, seu catenam, quã ligati sunt, non ferro alieno, sed ferreã suã voluntate. De qua Augustinus 8. Confess. 8. Suspirabam ligatus, non ferro alieno, sed meã ferreã voluntate. Velle meum tenebat inimicus, & inde mihi catenam fecerat, & constrinxerat me. Quippe ex voluntate perversa, facta est libido, & dum servitur libidini, facta est consuetudo, & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas, quibus, quasi anulis sibi innoxis (unde catenam appellavi) tenebat me obstrictum dura servitus. Et iustissime quidem: illa quippe est pena peccati iustissima, ut qui rectum facere, cum posset, noluit, amittat posse, cum velit. Idem I. 3. de lib. arbitr. cap. 11.

Et hinc est quòd isti homines (regulariter loquendo) agrè admodum convertantur ad Deum, sicut oportet: Siquidem animus ad ea bona, quibus exoritur, agrè revocari potest, ac rursus ab eis, quibus assuevit, malis non facile extrahi potest. Justinus apud Damascenum I. 2. Paralip. c. 87. Et ratio est, quia ad debitam conversionem necessaria est ipsis gratia, non qualiscumque, sed fortis, imò fortior illã ferreã catenã, quã ligati detinentur: illã verò tot & tantis peccatis, tantãque suã erga Deum ingravitudine sese indignos reddiderunt, & ut piis operibus, gemitibus & suspiriis impetrari queat, raro tamen mediã ista adhibent, ut oportet. Vivunt enim incurii suã salutis, nec privare se volunt solitis deliciis, nec ad rem tam arduam, qualis respectu ipsorum est vera pœnitentia, totis viribus conantur. Unde fit ut raro propositum habeant absolutum & efficax; imò nesciunt (inquit Cornelius à Lapide ad cap. 2. epist. S. Jacobi v. 13.) quã fortis & constans resolutio animi requiratur, ut propositum censeatur etiam absolutum & efficax. Raro etiam peccata ipsi ab-

soluè displicent secundum se, quatenus utique sunt offensa Dei; sed si quando displiceant, ut plurimum displicent propter incommodum suum, juxta illud S. Thomæ 1. 2. q. 78. a. 2. ad 3. *Ille qui peccat ex habitu, semper gaudet de hoc quod ex habitu operatur, quamdiu habitu utitur: sed quia potest habitu non uti, sed per rationem, qua non est totaliter corrupta, aliquid aliud meditari, potest contingere, quod non mens habitu, doleat de hoc quod per habitum commisit; & sic plerumque tales poenitent de peccato: non quia eis peccatum secundum se displiceat; sed propter aliud quod incommodum, quod ex peccato incurrunt.* Et ideo Canone Diaconi sunt dist. 93. Hieronymus dicit, quod assidue peccanti (sicut scriptum est) non miseretur Deus, id est, iterato non miseretur de facili, ut exponit Glossa ibidem. Et Canone inanis de poenitentia Augustinus dicit quod frequenter peccans & lugens vix veniam mereatur. Sed de his plura to. 3. lib. 5.

155 Deinde peccati gravitas augetur ex circumstantia personæ, in quam peccatur, unde istud: *Si peccaverit aliquis in hominem, orabunt pro ipso; si vero in Deum peccaverit, quis orabit pro eo?* Graviora itaque sunt peccata in Deum, quam in hominem, ut ex Angelico Doctore vidimus n. 117. Et rationem dat 1. 2. a. 9. quia persona in quam peccatur, est quodammodo objectum peccati: dictum est autem supra quod prima gravitas peccati attenditur ex parte objecti.

156 Unde cum persona in quam peccatur sit Deus, vel ipse peccans, vel proximus, concludit S. Doctor quod potest ex parte horum trium considerari major vel minor gravitas in peccato, secundum conditionem personæ in quam peccatur. Primo quidem ex parte Dei: cui tanto magis aliquis homo conjungitur, quanto est virtuosior, vel Deo sacrator: & ideo injuria tali personæ illata magis redundat in Deum, secundum illud Zachar. 2. *Qui vos tetigerit, tangit pupillam oculi mei.* Unde peccatum sit gravius ex hoc quod peccatur in personam magis Deo conjunctam, vel ratione virtutis, vel ratione officii.

157 Ex parte etiam sui ipsius manifestum est quod tanto aliquis gravius peccat, quanto aliquis magis in conjunctam personam, seu naturali necessitudine, seu beneficiis, seu quacumque conjunctione peccaverit. Quia videtur in seipsum magis peccare, & pro tanto gravius peccat, juxta illud Eccles. 14. *Qui sibi nequam est, cui bonus erit?*

158 Ex parte vero proximi, tanto gravius peccatur, quanto peccatum plures tangit. Et ideo peccatum quod fit in personam publicam, puta Regem, vel Principem, qui gerit personam totius multitudinis, est gravius, quam peccatum, quod committitur contra unam personam privatam. Unde specialiter dicitur Exodi 22. *Principi populi tui non maledices. Et similiter injuria, qua fit alicui famosa personæ,*

Tom. I.

videtur esse gravior, ex hoc quod in scandalum, & in tribulationem plurimorum redundat. Hinc etiam q. 2. de malo a. 10. ad 4. gravissimum esse dicit peccatum schismatis, inter peccata quæ in hominem, & contra res humanas fiunt: quia peccatum schismatis perniciosissimum est in rebus humanis; quia dissolvit totum regimen humana societatis.

Cæterum quod supra n. 124. insinuavit, 159 tantò gravius esse peccatum, quanto sibi ipsi quis magis nocet, 1. 2. q. 78. a. 9. ad 2. explicat, dicens, quod nocumentum quod sibi ipsi quis infert, in iis quæ subsunt dominio propria voluntatis (sicut in rebus possessis) habet minus de peccato, quam si alteri inferatur: quia propria voluntate hoc agit. Sed in his quæ non subduntur dominio voluntatis (sicut sunt naturalia, & spiritalia bona) est gravius peccatum, nocumentum sibi ipsi inferre. Sed quia res propinquorum nostrorum non subduntur voluntatis nostræ domino, non procedit ratio, quantum ad nocumenta rebus illorum illata, quod circa ea minus peccetur, nisi forte velint, vel ratum habeant.

Tertio, peccati gravitas augetur ex circumstantia personæ, quæ peccat, juxta illud Isidori l. 2. de summo bono c. 19. *Tantò majus peccatum cognoscitur esse, quanto major qui peccat habetur.* Hoc tamen cum S. Thoma loco citato a. 10. intellige de peccatis ex deliberatione, non subreptione. De quibus ait, *ista peccata magis alicui imputantur, quanto major est.* Quodque hoc potest esse propter quatuor. Primo quidem, quia facilius possum resistere peccato majores, qui excedunt in scientia & virtute. Unde & Dominus dicit Luc. 12. *Servus qui scit voluntatem domini sui, & non facit, plagis vapulabit multis.* Secundo, propter ingratitudinem: quia omne bonum, quo aliquis magnificatur, est Dei beneficium, cui homo sit ingratus peccando. Et quantum ad hoc, quælibet majoritas, etiam in temporalibus bonis, peccatum aggravat, secundum illud Sap. 6. *Potentius potenter tormenta patientur.* Tertio, propter specialem repugnantiam actus peccati ad magnitudinem personæ, sicut si Princeps justitiam violat, qui ponitur justitiæ custos, & si Sacerdos fornicetur, qui castitatem vocat. Quarto, propter exemplum, sive scandalum. Quia Gregorius dicit in Pastoralis: *In exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reverentia gradus, peccator honoratur.* Ad plerumque etiam notitiam perveniunt peccata magnorum, & magis homines ea indigne ferunt.

Quod hic Angelicus Doctor ait, peccati 160 gravitatem augeri ex ingratitudine, mirabiliter confirmat D. Chrysothomus Homil. 75. in Matth. dicens, *beatum Davidem, cum vulgatum illud flagitium admisisset cum Bersabee, cum à Propheta corripere, nulla de re ab ipso Deo vehementius objurgatum, quam quod ab ipso tot ornatus beneficis, in tantam esset ingratitudinem prolapsus. Audi exprobrantem Deum: Nonne (inquit) in regem te unxi, &*

X x x

de manu Saülis erui te, & qua fuerunt Domini tui, tibi concessi, & universam Juda & Israël domum? Et si hæc pauca tibi essent, alia quoque tibi adiecissim: cur flagitium hoc fecisti coram me? Et infra: Crimen multo atrocius est, cum quis maioribus ab ipso Deo beneficiis cumulatus est. Unde illud Christi: Si in Tyro & Sidone virtutes facta fuissent, olim penitentiam egissent. Verumtamen tolerabilis erit Tyro & Sidoni, quam civitati huic.

162 Hinc Chryllostomus infert 1°. fornicatus est quispiam ante legem, eum plectendum esse asserit Paulus: quicumque, ait, sine lege peccaverunt, sine lege peribunt. Si autem alter idem promulgatâ lege crimen admisi, graviores pœnas oppetet: quicumque, inquit, in lege peccaverunt, per legem iudicabuntur. Si Sacerdos in illud ipsum fornicationis crimen incidit, ejus dignitas eum in pœnam multo graviolem implicabit. Eam ob rem, cum olim scorta vulgari morie mactarentur, Sacerdotum filia, ejusdem flagitii conscie, flammis cremari consueverant, Moysè eo facto significante, quantâ Sacerdotem maneret pœna, si in idem peccatum prolaberetur. Si enim tantam severitatem exerit in puellam, eo dumtaxat nomine, quod est Sacerdotis filia, quam severe illum ipsum Sacerdotem excipiet?

163 Infert 2°. quod si quis sancti baptismatis gratiam abjicit, & eâ perceptâ crimen admittit, nullum ex Apostolo solatium huic homini superest. Legem Moysi, ait, aliquis infregit, sine miseratione, duobus aut tribus testibus moriur. Quanto existimatis eum graviora mereri supplicia, qui Filium Dei conculcaverit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo sanctificatus est, & spiritui gratia contumeliam fecerit?

164 Consonat S. Thomas q. 89. a. 5. pariter inferens, quod peccatum non est minus in fidei, quam in infideli, sed multo majus. Nam & infidelium peccata merentur veniam, propter ignorantiam, secundum illud 1. ad Timoth. 1. Misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci, in incredulitate mea; & peccata fidelium aggravantur propter gratia Sacramentum, secundum illud Hebr. 10. Quanto magis putatis deteriora mereri supplicia, qui sanguinem testamenti, in quo sanctificatus est, pollutum duxerit?

165 Sed & peccata plenè deliberata Ecclesiasticorum, Religiosorumque, cæteris paribus, graviora esse peccatis Laïcorum, & sæcularium, probatur ex circumstantia personæ quæ peccat. Ut enim Salvianus: Longè magis damnabilis est malitia, quam titulus bonitatis accusat, & reatus impius est pius nomen. Nomen itaque Christiani, Ecclesiastici, Religiosi, sine actu nihil est (ait idem) nam quid est dignitas in indigno, nisi ornamentum in luto? Unde Mellissus Doctor (post Hieronymum) dicere solebat, nugas in ore sæcularium nugas, in ore Religiosorum esse blasphemias. Similiter Tridentinum sess. 22. de reform. c. 1.

Clerici in sortem Domini vocati, levitia etiam delicta, qua in ipsis maxima essent, effugiant. Quemadmodum verò Religiosi & Sacerdotes gravius, ita incorrigibilius peccant, dum ex malitia vel contemptu, non ex infirmitate vel ignorantia peccant. Justi enim & perfecti, licet facile in initio non peccent ex malitia, vel contemptu, sed ex infirmitate vel ignorantia, uti docet S. Thomas 2. 2. q. 14. a. 4. in corp. & ad 1. & q. 24. a. 12. ad 1. addit tamen S. Doctor q. 186. a. 10. ad 3. quod si perveniam ad hoc quod ex contemptu peccent, efficiuntur pessimi, & maxime incorrigibiles, secundum illud Jerem. 2. Confregisti jugum meum, dirupisti vincula, dixisti: non serviam. In omni colle sublimi, & sub omni ligno frondoso tu prosternebaris meretrix. Unde Augustinus dicit in epist. ad plebem Hippon. Ex quo Deo servire cœpi, quomodo difficile sum expertus meliores, quam qui in Monasteriis profecerunt, ita non sum expertus pejores, quam qui in Monasteriis ceciderunt. Vide dicta l. 2. n. 203.

Locus etiam (& idem est de tempore) facinoris immanitatem exaggerat (juxta Chryllostomum ubi supra) quod ipse Christus significat in Evangelio: Zachariam, inquit, occidistis inter templum & altare.

Denique peccati gravitas non parum crescit ex circumstantia nocuenti, quod adfert, vel adferre natum est, maxime si prævisum fuerit, & intentum. Tunc enim directè malitiam auget, utpote directè volitum. Quod si prævisum fuerit, non intentum, adhuc malitiam auget (licet indirectè, utpote solum volitum indirectè & in causa.) Cum enim aliquis cogitans, quod ex opere suo multa mala possum sequi, nec propter hoc dimittit; ex hoc apparet voluntas ejus esse magis inordinata, ait S. Thomas 1. 2. q. 20. a. 5. Si verò nec intentum fuerit, nec præcogitatum, distinguendum est (prosequitur S. Doctor) quia si per se sequitur ex tali actu, & ut in pluribus, secundum hoc evenit sequens addit ad malitiam actus, licet non sit præcogitatus. Manifestum est enim pejorem esse actum ex suo genere, ex quo nata sunt mala sequi: nec imprævisio excusat, utpote culpabilis, sive proveniens ex culpabili negligentia prævidendi. Quia nimirum vir prudens, antequam facere aliquid aggrediatur, videre debet quid ex sua actione sequi natum sit: Si verò per accidens, & ut in paucioribus, tunc eventus sequens, si non sit præcogitatus, non addit ad malitiam actus. Non enim datur judicium de aliqua re, secundum illud quod est per accidens, sed solum secundum illud, quod est per se.

CAPUT XX.

Peccatum veniale à mortali discernere plerumque est difficile, & periculosissimum definire, nisi ex Scriptura & Traditione discrimen utriusque repetatur.

Priorem partem S. Augustinus expressè tradit l. 21. de Civit. cap. ult. hæc verbis: